

Kammarrätten i Göteborg
kammarrattenigoteborg@dom.se

Örebro den 2021-06-17

HÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 1

INKOM: 2021-06-21
MÅLNR: 3655-21
AKTBIL: 1

Till Högsta Förvaltningsdomstolen

ÖVERKLAGANDE

Klagande

Socialnämnden Kumla kommun,

Ombud: Advokat Janette Stjernström
Advokatfirman Glimstedt Örebro HB
Järntorgsgatan 12, 703 61 Örebro
janette.stjernstrom@glimstedt.se, 019-166587

Motpart

Jesper Fredriksson Werner, 970625-4456
God man Katharina Fredriksson

Ombud: Jurist Boris Kovacic och Legal counsel Stellan Gärde

Överklagat avgörande

Kammarrätten i Göteborgs dom den 2021-05-31 i mål 1451-21

Advokatfirman Glimstedt Örebro HB

Järntorgsgatan 12
703 61 ÖREBRO
Tfn 019-16 65 80

Org.nr 916577-7997
Bankgiro 362-1091

www.glimstedt.se

I egenskap av ombud för Socialnämnden i Kumla kommun överklagas Kammarrätten i Göteborgs dom i mål 1451-21 enligt följande.

1 YRKANDEN

- 1.1 Kumla kommun yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av Kammarrätten i Göteborgs dom, lämnar Jesper Fredriksson Werners yrkande om att upphäva Kumla kommuns beslut av den 17 maj 2019 respektive den 27 juni 2019 om förändrad verkställighet av insatserna bostad med särskild service och daglig verksamhet utan bifall.

2 GRUNDER

- 2.1 Jesper Fredriksson Werner tillförsäkras goda levnadsvillkor på boendet Stene Brunn inom Kumla kommun. Stene Brunn erbjuder en teckenspråkig miljö som väl korresponderar med Jesper Fredriksson Werners behov, med tillgång till kompetent teckenspråkskunnig personal dygnet runt.
- 2.2 Det finns inte några brister i planeringen inför en flytt. Planeringen har inkluderat en inskolning där Jesper Fredriksson Werner inledningsvis varit och besökt Stene Brunn och där personal från Stene Brunn besökt Jesper Fredriksson Werner på Mo Gård och där besöken successivt, för det fall planeringen fullföljts, skulle ha trappats upp för att slutligen avslutas med övernattningar med personal närvarande från båda boendena.
- 2.3 Beslutet strider ej mot 5 eller 6 §§ LSS, mot art. 8 EKMR eller art 19 Funktionshinderkonventionen.
- 2.4 Utgångspunkten enligt LLS är att den enskildes behov ska tillgodoses inom den egna kommunen och att Jesper Fredriksson Werner ska flytta till Stene Brunn har varit en del av planeringen för honom ända sedan det ursprungliga beslutet år 2017.
- 2.5 En kommun ska, bl.a. av organisatoriska skäl, ha såväl rätt som möjlighet att styra sin resursanvändning. De två år som byggnationen av Stene Brunn och den specialanpassning som gjorts för Jesper Fredriksson Werners del tagit måste anses såväl rimlig som proportionerlig och att ändra beslutet om verkställighet så att det

korresponderar med det ursprungliga beslutet från år 2017 måste anses vara i linje med LSS.

- 2.6 Muntlig förhandling genomfördes i förvaltningsrätten. Högsta förvaltningsdomstolen torde kunna ta del av åberopad bevisning utan att ny förhandling anses nödvändig genom att ta del av de inspelningar som finns.

3 OMSTÄNDIGHETER

3.1 Bakgrund

- 3.1.1 Jesper Fredriksson Werner har en kombinerad syn- och dubbel hörselnedsättning jämte en svår intellektuell funktionsnedsättning.
- 3.1.2 Jesper Fredriksson Werner har behov av olika kommunikationssätt för att göra sig förstådd och förutom teckenspråk används bl.a. bilder, kroppsspråk, gester och AKK/TAKK.
- 3.1.3 Mot bakgrund av hans diagnoser och mot bakgrund av att hans synnedsättning på sikt förväntas att bli sämre har inläring av taktilt teckenspråk påbörjats av personalen på hans nuvarande boende Mo Gård. Detta språk är dock inte ett konventionellt taktilt teckenspråk utan ses mer som en förstärkning till teckenspråket anpassat efter Jesper Fredriksson Werners förmåga att kommunicera. Kunskapsöverföring kring detta språk har pågått mellan personalgrupperna på boendena Mo Gård och Stene Brunn alltsedan inskolningen påbörjades i början av februari 2021.
- 3.1.4 Det ska klargöras att Jesper Fredriksson Werner kommunicerar i huvudsak med sin personal, det framkommer av såväl skriftlig som muntlig bevisning i målet. [REDACTED]
[REDACTED] Hans förmåga att kommunicera självständigt med andra är begränsad och beroende av att personal som känner honom är med och ger stöd i kommunikationen.
- 3.1.5 Den dagliga verksamheten utför han endast tillsammans med personal, dvs inga andra brukare är med på samma aktiviteter.
- 3.1.6 Utifrån dessa förutsättningar har specialserviceboendet Stene Brunn byggts upp med en lägenhet specialanpassad enkom för Jesper Fredriksson Werner. Anpassningar har gjorts i form av materialval,

färger och ljussättning. I trädgården har exempelvis monterats en gunga som Jesper Fredriksson Werner enligt uppgift ska tycka mycket om.

- 3.1.7 På boendet finns uppfört gillkåta och inköpt en trädgårdstraktor vilket är fritidsaktiviteter som Jesper Fredriksson Werner, enligt den information som erhållits från personal som arbetar med Jesper Fredriksson Werner, tycker om.
- 3.1.8 Därutöver har personal rekryterats med kompetens inom de specialområden som krävs. Samtlig personal, vid tidpunkten för muntlig förhandling i förvaltningsrätten, elva personer, kan teckenspråk. En av dessa behärskar konventionellt taktilt teckenspråk och kommer kunna vidareutveckla såväl Jesper Fredriksson Werners förmåga att uttrycka sig genom detta språk som personalens förmåga att kommunicera med Jesper Fredriksson Werner genom taktilt teckenspråk. Därutöver ska samtlig personal vidareutbildas i taktilt teckenspråk. Vidare har anställningsavtal med personal som tidigare arbetat med Jesper Fredriksson Werner ingåtts vilket skulle ha underlättat en flytt.
- 3.1.9 Avslutningsvis har ett samarbete med två andra kommuner inletts med brukare med samma typ av funktionsnedsättning som Jesper Fredriksson Werner för att Jespers behov av att kommunicera med andra brukare ska kunna tillgodoses.
- 3.1.10 Utifrån Jesper Fredriksson Werners förmåga och behov tillförsäkras han goda levnadsvillkor på boendet Stene Brunn.

3.2 **Stene Brunn**

- 3.2.1 Stene Brunn är ett special serviceboende med mycket hög anpassning för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som har ett komplext stödbehov i sin vardag. Husen är byggda för att ge de boende en känsla av sammanhang, trygghet, delaktighet samt utgöra en trygg och säker arbetsplats för personalen. Boendet ligger mycket naturskönt strax utanför Åbytorp i ett lugnt område. Närheten till skog och natur kan bäst beskrivas som närhet till en rogivande oas.
- 3.2.2 Stene brunn består av en huvudbyggnad med sex separata lägenheter, gemensamhetslokaler och rum för daglig verksamhet. Vidare finns fyra lägenheter som är placerade i fristående hus med en lägenhet i vardera hus. Eftersom målgruppen som bor på Stene Brunn har svårt med personalbyte sker även den dagliga verksamheten på boendet.

- 3.2.3 Tanken med Stene Brunn är att de som flyttar in på boendet ska kunna åldras där, alltså bo där resten av sina liv om de önskar detta. Både den fysiska miljön, personalens kompetens och de metoder och arbetssätt som används är anpassade efter individens behov för att de i största möjliga mån ska kunna leva ett självständigt liv och nå full delaktighet i samhället.
- 3.2.4 Jesper Fredriksson Werners lägenhet är 65 kvm stor och har vardagsrum, kök, sovrum och badrum. Lägenheten är specialanpassad utifrån Jespers behov avseende material, utformning, belysning, färgsättning, m.m. Boendet är därutöver alltjämt under anpassning då ytterligare önskemål och behov har blivit klarlagda vid de olika besök som förevarit under inskolningen.
- 3.2.5 Jesper kommer att ha tillgång till personal dygnet runt och bemanningen kommer att anpassas efter hans behov. Jesper kommer att ha en kontaktansvarig stödassistent samt en ansvarig stödpedagog.
- 3.2.6 Inledningsvis fanns vid boendet upp till åtta tillsvidareanställd personal och fyra vikarier, enkom anställda för Jesper. All personal kunde teckenspråk och två hade specialistkompetens i form av utbildning inom taktil kommunikation. Därutöver kände två av de anställda Jesper sedan tidigare (tidigare lärare och tidigare assistent till Jesper) vilket bedömdes skulle underlätta en inskolning och flytt. Mot bakgrund av att ingen flytt kommit till stånd har personalstyrkan kommit att förändras. Så snart det kan fastställas hur situationen ska se ut för Jesper kommer rekryteringar att genomföras som kommer att motsvara beskrivningen ovan.
- 3.2.7 Därutöver ska klargöras att Stene Brunn kommer att bemöta Jesper Fredriksson Werners behov av struktur och tydlighet genom de beprövade metoder som redan används på boendet men också genom VISA – tydliggörande pedagogik (visuellt individuellt strukturerat arbetssätt), Funca och låg affektivt bemötande
- 3.2.8 Även den fysiska miljön är anpassad utifrån Jesper Fredriksson Werners behov. Personal från Mo Gård har, under inskolningen, framfört ytterligare klargörande behov och önskemål som givetvis hör sammans. Nyligen har exempelvis en gunga monterats i trädgården på Jesper Fredriksson Werners tomt då han tycker mycket om att gunga. Boendet ligger dessutom mitt i naturen och lägenheten är anpassad för att främja ett lågt affektivt bemötande och en trygg och säker vardag för Jesper.

3.3 Genomförandeplan

- 3.3.1 I Kumla kommun har varje brukare en genomförandeplan utifrån IBIC. Jesper har en väl utformad genomförandeplan på Mo Gård, vilken uppdaterats i april 2019. Genomförandeplanen för insatsen i Kumla ska upprättas tillsammans med god man, anhöriga och personal från Mo Gård innan Jesper flyttar till Stene Brunn. All dokumenterad kunskap i Jespers nuvarande genomförandeplan ska givetvis tas tillvara. Enhetschefen på Stene Brunn ansvarar för detta och tillser att detta kommer att vara genomfört så snart en flytt är fastställd. Vidare pågår ett samarbete mellan boendena och såväl kunskapsöverföring som kompetensutveckling har skett under den period från februari 2021 som inskolning pågått.
- 3.3.2 Vuxenhabiliteringens team autism och TUB i Kumla kommun finns som resurs och en samverkansfråga kommer att skickas till vuxenhabiliteringen Region Örebro Län. Det kommer att genomföras regelbundna uppföljningar, till en början varje vecka, efter att Jesper flyttat till Stene Brunn.
- 3.3.3 All personal kommer att vara teckenspråkskunnig och samtliga kommer att få utbildning inom taktill kommunikation. Vidare kommer handledning fortlöpande att ges till personalen av sakkunnig person.

3.4 Inskolning

- 3.4.1 Inskolning planerades och påbörjades i februari 2021, se **bilaga 1**.
- 3.4.2 Inskolningen gick över förväntan för Jespers del, så även den kompetensöverföring som planerats inom de olika personalgrupperna.
- 3.4.3 Inskolningen fortgår alltjämt för att inte de fördelar som inskolningen inneburit ska tappas inför en eventuell framtida flytt.

3.5 Riskanalys

- 3.5.1 Riskanalys finns framtagen per den 14 juni 2019, se **bilaga 2**, men får givetvis uppdateras vid behov.

3.6 **Daglig verksamhet**

- 3.6.1 Jespers dagliga verksamhet kommer att utformas utifrån hans intressen och förutsättningar. Planen är att Jesper ska fortsätta med liknande aktiviteter som finns dokumenterade i Mo Gårds genomförandeplan som t.ex. promenader, grillning, gemensam lunch/matlagning, gemensam städning, traktorkörning, planering av inköp, valfria aktiviteter enligt önskemål, utomhus och trädgårdsarbete, bubbelbad samt andra aktiviteter som Jesper skulle vara intresserad av att pröva. Det finns egna rum till aktiviteter inom daglig verksamhet på Stene Brunn och utemiljön erbjuder många möjligheter.

3.7 **Fritid och kulturella aktiviteter**

- 3.7.1 I bostad med särskild service ingår också att tillgodose brukarens behov av fritidssysslor och kulturella aktiviteter.
- 3.7.2 Närheten till Örebro som Europas teckenspråkshuvudstad ger goda förutsättningar för Jesper att med stöd utveckla ett aktivt deltagande i samhället utifrån egna intressen och förutsättningar. Örebro har ett stort utbud av fritidsaktiviteter som riktar sig till personer med olika former av hörselnedsättningar och för Jespers del kommer aktiviteterna att anpassas efter Jesper Fredriksson Werners förmåga och egna önskemål.
- 3.7.3 Även Kumla kommun erbjuder många möjligheter till ett rikt fritidsliv. I Kumla finns exempelvis Sveriges enda motorbana som är anpassad för personer med funktionsnedsättning och Kumla kommun har ett väl utvecklat samarbete med föreningen på motorbanan. Många av kommunens brukare är medlemmar och får stöd för att kunna delta i aktiviteter.
- 3.7.4 Kumla kommun kan också etablera kontakt med personer med liknande funktionsnedsättningar i andra kommuner vilket redan skett i förhållande till Jesper Fredriksson Werner. Inför den tidigare planerade flytten hade kontakt etablerats med två andra näraliggande kommuner där brukare med liknande funktionsnedsättningar var boende. Detta för att tillgodose möjligheten till kommunikation och interaktion med andra personer utanför boendet vilket främjar förutsättningarna för att Jesper Fredriksson Werner ska kunna leva som andra.

3.8 **Hälso- och sjukvård**

- 3.8.1 Kumla kommun har hälso- och sjukvårdsansvaret för personer som bor på LSS boenden. Det finns en ansvarig sjuksköterska och en ansvarig arbetsterapeut som tillsammans med hela teamet arbetar för att främja en god hälsa. Vuxenhabiliteringen ansvarar för ett specialiserat stöd utifrån Jespers behov.

3.9 Teckenspråkig miljö

- 3.9.1 Inledningsvis ska klargöras att LSS inte är en lagstiftning som är tänkt att användas för att bygga små segregerade samhällen såsom exempelvis små segregerade enbart teckenspråkiga miljöer. Så lever och bor inte människor med hörselnedsättningar i övriga samhället. Intentionen med LSS är istället att funktionsnedsatta ska kunna leva som alla andra och en del av kommunens uppdrag är således att ge brukarna möjlighet till delaktighet i övriga samhället.
- 3.9.2 Jesper Fredriksson Werner har en svår intellektuell funktionsnedsättning som bl.a. innebär att han är i behov av tillsyn under all vaken tid, att han, om han inte blir förstådd, visar missnöje och frustration genom ett utåtagerande beteende, att han har mest fokus på sin personal samt att det upplevs som svårt för honom att interagera med flera personer.
- 3.9.3 Som tidigare anförts är hans förmåga att kommunicera självständigt med andra är begränsad och beroende av att personal som känner honom är med och ger stöd i kommunikationen. Den dagliga verksamheten utför han t.ex. endast tillsammans med personal.
- 3.9.4 Verksamheten på Stene Brunn kommer därför, bl.a. genom kompetent personal, att utveckla ett stöd som kompenserar Jesper Fredriksson Werners funktionsnedsättning och skapar förutsättningar för att göra miljön runt Jesper Fredriksson Werner tillgänglig för honom. Detta för att han ska kunna leva som andra.
- 3.9.5 Vidare har samarbete med två andra kommuner inletts som har brukare med samma typ av funktionsnedsättning som Jesper. Kommunerna avser att ordna gemensamma aktiviteter och träffar för att främja Jespers behov av kommunikation med andra.
- 3.9.6 Utifrån detta tillförsäkras Jesper Fredriksson Werner goda levnadsvillkor, även om det i nuläget saknas andra brukare på Stene Brunn med hörselnedsättning. Den miljö som Jesper Fredriksson

Werner kommer leva i kommer att vara teckenspråkig i den utsträckning som han mår med och som hans behov kräver.

- 3.9.7 Det är omöjligt att jämföra Jesper Fredriksson Werners situation med de förutsättningar som föreläggat i avgörandena från Kammarrätten i Göteborg i mål 4454-10 av den 18 april 2011 eller 5699-10 av den 28 maj 2012.
- 3.9.8 Såväl mål 5699-10 som 4454-10 avser brukare som kommunicerar självständigt med andra och där det endast funnits en personal som hade kompetens i teckenspråk och där denna i personal i stora drag kom att agera tolk mellan brukarna.
- 3.9.9 Jesper Fredriksson Werner kommunicerar inte självständigt med andra utan stöd av personalen, vare sig med teckenspråk eller genom taktil kommunikation. Därutöver finns i Jespers egna personalstyrka i vart fall elva personer med teckenspråkskompetens vilket är det språk som Jesper Fredriksson förnärvarande kommunicerar genom. Teckenspråkskunnig personal kommer därutöver att finnas tillgänglig för Jesper Fredriksson Werner dygnet runt.

3.10 Resursanvändning

- 3.10.1 Av lag framgår att kommuner ska ha och god ekonomisk hushållning och en god medelsförvaltning.
- 3.10.2 Vidare framgår av lag att en av kommunens uppgifter är att fortlöpande följa upp vilka innevånare i kommunen som omfattas av rättigheterna enligt LSS och deras behov av stöd och service.
- 3.10.3 Vidare regleras kommunens skyldighet att inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av funktionshinder möter betydande svårigheter i sin livsföring och behöver ett sådant boende av Socialtjänstlagen, liksom kommunens skyldighet att planera sina insatser för människor med såväl fysiska som psykiska funktionshinder.
- 3.10.4 Därutöver är utgångspunkten enligt LSS är den enskildes behov ska tillgodoses inom den egna kommunen.
- 3.10.5 Kumla kommun har följt den gällande lagstiftningen. De har klarlagt Jesper Fredriksson Werners behov, de fattat ett beslut som klargör att verkställighet på Mo Gård gäller till dess Jesper Fredriksson Werners behov kan tillgodoses inom den egna kommunen, de har byggt upp ett nytt specialserviceboende inom kommunen anpassat efter Jesper

Fredriksson Werner och de har beslutat om verkställighet på det nya boendet.

- 3.10.6 Kammarrättens dom i mål 1451-21 omöjliggör denna typ av omfattande investeringar för kommunerna och kommunernas möjlighet att följa ovan angiven lagstiftning.
- 3.10.7 Därutöver är beslutet ej förenligt med gällande lagstiftning på så sätt att det omöjliggör huvudregeln om att den enskildes behov ska tillgodoses inom kommunen, det omöjliggör planering och omfattande investeringar för små kommuner. Dessutom innebär beslutet att små segregerade samhällen byggs, inte att förutsättningar skapas för att se till att personer som omfattas av LSS kan leva som andra.

4 SKÄL FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

4.1 Ändringsdispens

- 4.1.1 Jesper Fredriksson Werner har en svår intellektuell funktionsnedsättning som bl.a. innebär att han är i behov av tillsyn under all vaken tid och att han, om han inte blir förstådd, visar missnöje och frustration genom ett utåtagerande beteende, att han har mest fokus på sin personal samt att det upplevs som svårt för honom att interagera med flera personer. Hans förmåga att kommunicera självständigt med andra är begränsad och beroende av att personal som känner honom är med och ger stöd i kommunikationen.
- 4.1.2 Jesper Fredriksson Werner kan inte självständigt kommunicera genom taktilt teckenspråk utan inläring har påbörjats. Detta sätt att kommunicera ses endast som ett stöd för teckenspråket, inte ett självständigt språk för Jesper Fredriksson Werner i nuläget.
- 4.1.3 Att endast en i personalstyrkan har specialistkompetens inom taktilt teckenspråk kan inte anses utgöra ett hinder för verkställighet på Stene Brunn då inte Jesper Fredriksson Werner, för närvarande, kommunicerar på detta sätt.
- 4.1.4 Kammarrätten i Göteborg har fått uppfattningen att Jesper Fredriksson Werner har en vilja och en förmåga att kommunicera med andra som inte kan tillgodoses genom ett boende på Stene Brunn. Detta, såvitt kan förstås, då det inte finns några andra brukare på boendet som kommunicerar genom teckenspråk.

- 4.1.5 Mot bakgrund av Jesper Fredriksson Werners begränsade förmåga att kommunicera med andra, att han behöver stöd av personal för att kunna kommunicera med andra, att daglig verksamhet endast utförs tillsammans med personal, att all personal är teckenspråkskunnig och att samarbete med näraliggande kommuner inletts för att främja socialt umgänge utanför boendet tillförsäkras Jesper Fredriksson Werner goda levnadsvillkor genom beslutet om ändrad verkställighet.
- 4.1.6 Därutöver skulle den omständigheten, att avsaknad av andra brukare på boendet som kommunicerar genom teckenspråk, exkluderar boendet från möjligheten att kunna erbjuda goda levnadsvillkor till personer med hörselnedsättning, få omfattande konsekvenser för mindre specialserviceboenden i mindre kommuner. Detta ställningstagande skulle dessutom innebära att huvudregeln, att den enskildes behov skall tillgodoses inom den egna kommunen, bli fiktiv eftersom den i många fall blir omöjlig att leva upp till.
- 4.1.7 Därutöver blir kommunens rättighet att själv styra sin resursanvändning imaginär om det på varje boende måste finnas ett visst antal brukare med samma typ av funktionsnedsättning.
- 4.1.8 Kommunen måste få utrymme att styra sin resursanvändning och göra det möjligt för brukare att leva som andra. Det måste vara möjligt för kommunen att kunna kompensera avsaknad av brukare med samma typ av funktionsnedsättning på samma boende och göra omvärlden tillgänglig för brukaren på olika sätt, exempelvis genom samarbete med andra kommuner.
- 4.1.9 Mot bakgrund av ovanstående finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som Kammarrätten i Göteborg har kommit till. Prövningstillstånd ska därför meddelas.

4.2 **Prejudikatsdispens**

- 4.2.1 I rättstillämpningen saknas avgöranden som reglerar en situation som denna, dvs som rör brukare med svårigheter att självständigt kommunicera med andra och som kommunicerar genom sin personal, se argumentation ovan.
- 4.2.2 Därutöver behöver klargöras hur domstolen ser på kommunens skyldigheter i förhållande till begreppet goda levnadsvillkor, kravet på andra brukare med samma typ av funktionsnedsättning på samma

boende och kommunens möjlighet att kunna kompensera behov genom exempelvis samarbete mellan kommunerna.

- 4.2.3 Det är således av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt. Prövningstillstånd ska därför meddelas.

5 BEVISNING

5.1 Muntlig bevisning

- 5.1.1 Vittnesförhör med Frank Hartwig, Kumla kommun, till styrkande av att Jesper Fredriksson Werner tillförsäkras goda levnadsvillkor på Stene Brunn. Förhöret kan upptas genom uppspelning av inspelat förhör i förvaltningsrätten.

5.2 Skriftlig bevisning

- 5.2.1 Planering inför inskolning, till styrkande av att Jesper Fredriksson Werner tillförsäkras goda levnadsvillkor på Stene Brunn, bilaga 1.
- 5.2.2 Riskanalys, till styrkande av att Jesper Fredriksson Werner tillförsäkras goda levnadsvillkor på Stene Brunn, bilaga 2.
- 5.2.3 Fotografier av Jesper Fredriksson Werners lägenhet och omgivning, till styrkande av att Jesper Fredriksson Werner tillförsäkras goda levnadsvillkor på Stene Brunn, bilaga 3.
- 5.2.4 ADL utredning, till styrkande av att Jesper Fredriksson Werner tillförsäkras goda levnadsvillkor på Stene Brunn, bilaga 4

6 ÖVRIGT

- 6.1 Rättegångsfullmakt i original finns sedan tidigare ingiven.

Som ovan

Janette Stjernström